

Universal Declaration of Human Rights - Julia

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA' MUME MOCGOCYA' HAKYAW DANTIIGELIKAN

Kúmanabila

K'à mìnà à mà kó dúnya' mànton' bée ká kan ni bònnya ye, àni kó bée ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be bée ya hócnya' sàbati, kà bée kánya jásuma' dúnya' sìgi' la.

K'à mìnà à mà kó mocgya háke lonbaliya' ni à jàtebáliya' nàna ni syáman ye dúnya kón, minw kà hádamadenw dùsu' kàsi, àni K'à mìnà mà tèle kúra min bora, à fòra kó kúma' mín ká dí mín yé, ò bé ò fò, díina' mín ká dí mín yé, ò bé ò ke, kó mocgw kà síran ngón já, ò banna, kó fàgantánya júgu banna, ò kuma' kera benkan ye min kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à mìnà à mà kó kà mocgya' háke' látanga ní sàriya' sigili' yé sèn kán, yé wájibi yé wálasa mocgw kàna wájibiya kà múruti bènkaní' kánma, àni fàngajúgu' kánma,

K'à mìnà à mà à ká kán tériya' yé ke jàmanaw ni ngón ce,

K'à mìnà à mà dúnya' mume sáratikan' ná, Dúnya' jàmanaw yá tó màntonw bée kà à yira kó ù lánin be mocgya' hákeyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá bònnya' ní à lànbe' la, ù lánin be cew ní mùsow kányangónmaya' lá háke' lá, ní ù kà nàniya' sìri kà mocgya' yá je sàbati, àni kà jánamaya' kecogo núman' sìgi sèn kán hócnya' berebere kón,

K'à mìnà à mà Dúnya' jàmanaw kà à nàniya kó ù bé jen ní tónba yé kà mocgya' hákeyaw látanga à já' mà dúnya' mume kón,

K'à mìnà à mà, ò nàniya núman té sé kà síra' sòrò ní benkélenma má ke mocgya' hákeyako ní à hócnyako' kán,

Dúnya' tónba' ya ngónlajereba' kà í kán' bila kà dunya' mume mocgw hakeyaw dantigelikán gánsi kà à yira ò nàniya ngónuman yé fèen ye, mín ká kán kà kee mànton' ni násón' bée lèngini ye, yálasa mocgw kelen kelen bée, àni jèekulu kelen kelen bée ye nin dantigelikán' nín tó ù hákili' lá, kà ù kàlan' ní lámadamuni' kón, kà fèere kee dónkónin dónkónin ù ya húkumu' kón, wálima dúnya bée kón, kà hákeya nínugu ní hócnya nínugu látàngali' yíriwa, àni kà à kee bée ye sòn ù mà já' mà, à kera ù ya jàmana kónkóna ye, wálima jàmana gbere min bé ù ya màra' kón.

Baabu jonna

Wólo' lá, hádamaden' bée ye hóc ye, bée ká kán lànbe ní hákeyaw Mocgw bée ye hákilitigi ye, bée ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà ngón mína ní bádenya ye.

Báabu 2 nan

Mocgw' bée dò be kà à lon kó í ká kán ní mocgya hákeyaw ní à hóc kófónin' bée ye nín dantigelikán' nín kón, mocgw má bò mocgw kèrenkèrenninya lá, fàragbèko ni fàrafinko te à la, síyawoloma te à ce ni múso má bò ngón ná, í be kán mín fò, ó té à la, díinako té à lá, hákilila ye mín yé polítikiko' lá, wálima hákilila gbere, ó te à bójókò te à lá, n ye fàgantanden ye wálima n ye fàgamaden ye, ó à la, nàfolotígiya ni bólokolonya te à la, jàmakalako ni hócnyako te à la ; fèn o fèn be nà ní wólomali' ye mocgw ní ngón ce, ò sí te à lá.

O cógoya kélen mà, bójókò má bò bójókò la. I bójókò' lànbe' tów ce' mà, í ya jàmana' kera jàmana' yeremahócnyanin ye, à ke jàmana ye mín be jàmana gbere ya màra kón, wálima à be à yere bólo jàmana gbere ya húkumu' kón, wólomali sí te ke kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Mɔɔɔ' kera cogo ó cogo, à ká kán ní nánamaya' ye, à ká kán ní hɔɔɔnya' ye, à ká kán ní lákandali' ye.

Báabu 4 nan

Mɔɔɔ sí te sé kà mìnà kà í kɛ jɔn ye wálìma kà í kɛ bólokɔɔɔmɔɔɔ ye, jɔnya' bánna, jɔnféere' bánna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán mɔɔɔ sí ye jàngáta, wálìma kà làjába, wálìma kà à ní tɔɔ, níjuguya' dānmátɛmɛ' fɛ, fó kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bɛɛ ká kán ní lànbe' ye sàriya' lá, à kera yɔɔ ó yɔɔ ye.

Báabu 7 nan

Bɛɛ ká kán sàriya' lá, àyiwa bɛɛ ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sɔ à má kɛ wólomali ye. Bɛɛ ká kán ní kɔsemɛ ye sàriya' là kà i yere tanga bɔ wólomali' sugu ó sugu mà, mín be dāntigelikan' nín sɔsɔ, àni mín be se kà nà ní à sɔsɔlì' ye.

Báabu 8 nan

A be bɛn mɔɔɔ bɛɛ ye cɛn yere l, í ye í ya jàmana' sàriyasɔ' màgbɛ sàriya' mín nāsíninín bɛ ò kóɔa' mà, kà i lákisi kà bɔ wálew mà, mínw be jàmana sàriyaw sɔsɔ.

Báabu 9 nan

A mán kán mɔɔɔ sí ye mìnà, wálìma kà dòn kàsɔ' la, wálìma kà à gbɛn kà bɔ à fàsɔ' la, kà à sɔɔ kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán mɔɔɔ' bɛɛ ye, bɛɛ fána ká kán ò lá, ni bɛn kera i kán, i ya kiti tige námara te mìn na, bɛɛ ɔa'na, tìribinali la, mín be à yere sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribinálì' mín bɛna jó dí à mà kà à ya háke lɔ à ye, wálìma kà jàlakì' bɛn à kán cɛn' yere la, ni à jó tɛ à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mìnaliko lára mɔɔɔ ó mɔɔɔ kùn, à te se kà mìnà ábada, fó ni kítì kà à yìra tìribinálì' la, kà à sɔɔ áwoka kà à láfàsa, kó àle nɔ' lò làkika' la.

2. Mɔɔɔ sí te se kà mìnà kó la, kó' mín kɛtuma' kà à sɔɔ kójugu tɛ i ya jàmana' kɔɔ, wálìma dúnya' sàriya' la. Mɔɔɔ' be kó' kɛ tuma' mín na fána, à ni nāngílì' mín ká kán, ò wágatì' la, fóyi te se kà fàra ò kán kɔ' fɛ.

Báabu 12 nan

A te bɛn mɔɔɔ sí ye i sɛn' dòn mɔɔɔ gbɛɛ ya nánamaya' kópaw la, à ya sókɔɔ kópaw la, àni kà à ya bàtakiw kɔɔɔna gundow la, kà à sɔɔ jɔnjɔn te à lá ; wálìma kà mɔɔɔ' lèebu, kà à tɔɔ' cɛn. Sàriya' ká kán kà lɔ bɛɛ kɔ kɔɔ kà i látānga kà bɔ ò kó sùguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kɔɔ, yɔɔ ó yɔɔ ká dí i ye, jàmana' yɔɔ' mín ká dí i ye, kà sìgi yèn fána, o bɛnna bɛɛ ye.

2. Kà bɔ à fàsɔ' la à ká dí cógo' mín, kà sègi à ká dí i ye cógo' mín, ò bɛnna bɛɛ ye.

Báabu 14 nan

1. ɲáɲimabori' ɲá, mɪn ye kà siran i ní' ɲá kà i yere ɲíni, à be ben bee ye ye dògotu ɲíni, kà jàmana gberɛ ɲíni, kà i kàlifa' sigi yèn, wà jàmana sí te se kà bàn i la kà i gben.

2. Kà kójugu' ke sàriya' ká kán kà i nɔ' mɪna mɪn na, wálima mɪn dúnya' sàriyaba' ɔɔɔ, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana gberɛ la, ò kó tɛ.

Báabu 15 nan

1. Mɔɔɔ' kera cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénnya ye.

2. Mɔɔɔ si ya jàmanadénnya' te se kà bɔsi i la kà à ɔɔɔ kùn ɲɲɲ te à wà mɔɔɔ si te se kà mɔɔɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénnya' la kà dòn dɔgberɛ tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálíkuya' mà, à be ben i ye fúru ke, kà ke ; lónanya ní dùgulénnya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bee ká kán sàriya' la, fúru' sirilí' la, celasígí' kɔɔ, àni fúrusa' tá fànfela' la.

2. Fúru' te sé kà sirí ní à má ke ni fúruɲɲɲ' fila ya ɲɛn' ye.

3. Dénbaya dénbayaw kenin ɲɔɲɲ kán, ò le ye sìgida' ni màrada' jù' ye, wà à ká kán sìgida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Mɔɔɔ kélen, wálima jekúlu', bee ká kán ni táya' ye, bee tá ye i tá ye.

2. Mɔɔɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bɔsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mɪn ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mɪn mɪna, díina' mɪn ká dí i ye, benna bee ye ; ò kɔɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgbe la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa bee be se kà i ya séli' ni ya díina' ke i kélén, wálima jàma' la, sùtara la wálima kene' kán, à kera kàlanni' tá síra' ye, wálima bàto' tá síra', wálima séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mɪn ká dí mɔɔɔ' mɪn ye, ò benna i ye, à fɔli' kene' kán, ò dàgara ye. O kɔɔ' ye kó mɔɔɔ si te se kà mɔɔɔ ɲɲɲ à hákilila' kánma, mɔɔɔ se kà mɔɔɔ' bàli kà kùnnafóniw gánsi yɔɔ' mɪn ká dí i ye, jàmana' mɪn ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Kà ɲɲɲ láɲɛn ɲɲɲnye bolo mà, wálima kà ɲɲ' sigi, ò dàgara mɔɔɔ' bee ye.

2. A te se kà wájibiya mɔɔɔ si kán, kó i ye ke ɲɲ dɔ ɲɲɲɲ ye kà à ɔɔɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bee ye i sèn' dòn i fàso' kónaw ɲánabɔli' la, à kera yerebakun' ye wálima i kà i wàsa' dòn mɔɔɔ gberɛ la, i yere kà mɔɔɔ' mɪn sùgandi i yere mà.

2. Kà ɔyɔɔ' ɔɔɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben mɔɔɔ bee ye, wà bee ká kán à la.

3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ɲ lánkenemaya kàlafíli' sèn' fɛ, ní' ò ye wóte' ye, námara te mɪn na. O kàlafíli' ká kán kà ke tuma ni tuma, bee ye wóte cógo kélen na, gùndo la wálima cógo la, bee be i yere le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sigidénya' húkumu' kɔɔ, bæ ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tɔ demé' ye, i ya dúnyalatige' gbeyaw la ; bæ ká kán ni nàfasɔɔ hákeya' ye, àni mɔɔya' hákeya', àni lɔnko' ni séko' hákeya' mín be í lànbe' kɔɔta, kà í ya hádamadenya' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bæ ká kán ni báara' ye, báara' mín kà dí à ye, bèn te ke à kán báara' mín na ; bæ ká kán kà látànga báarasɔɔbaliya' fána mà
2. Mɔɔ' ni mɔɔ' mín ya báara' ye kélen ye, òlugu ká kán ni sàra kélen ye, wólomali te mín na.
3. Báarakela' bæ ká kán ni sàra ye, mín be bèn à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' nà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù háke' la, bònnya' kɔɔ ; kà síninasigi' fána jàte' mìnà ò la n'à be bèn.
4. A be bèn bæ ye sendika sìgi, wálima kà dòn sendika' la, yálasa kà i yere látànga.

Báabu 24 nan

Bæ ká kán ni làganfiya' ni dàamu' ye : ò be à yira ko dàn ká kán kà ye báara' kùntaga' la, báarakela ká kán kà baara' bìla tùmà ni tùmà.

Báabu 25 nan

1. Bæ ká kán ni jánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fɛɛɔɔ, ù sìyɔɔ', ù fúrakeli', àni jánamaya' làganfiyalan' be mɔɔya' cógo' mín ; báarakela' ká kán ni màrabólo' ya demé' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' kà làsìgi, ní lùjura kà à sɔɔ, ní à ke firiyatɔ ye, ni kɔɔ' nàna kà à dese, wálima gbeyaw' fɛn ó fɛn kà à sɔɔ, mín be à ke desebagatɔ ye kà à sɔɔ à yere nɔ tɛ.
2. Mùsow ya kɔɔmaya' ni dénw ya dénmisenya' ká kán ní demé màgbèn kɛɛkɛɛnnin ye. A kera fúrukɔɔden ye, wálima à kera fúrukɔɔden ye, dén' bæ ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bæ ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán kà bɔ ò kàlan' nà, i n'àfɔ kàlan' dùgumála' fó kà tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Kà tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tekinikikálan' ni báarakalan' ká kán kà ke fɛ lɔɔkɔɔnin ye ; sánfekalan' ká kán kà mɔɔya bæ mà, bæ ká kán kà kánya à la.
2. Kàlan' làjini' ká kán kà ke kà mɔɔ' ya hádamadenya' fá, àni mɔɔya' hákew ni à hɔɔnya' làsàbati. A ká kán kà jɔɔnfaamuya jɔɔnbonya' sàbati mɔɔw ni jɔɔn cɛ, kà tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni jɔɔn cɛ, àni kà dúnya' tɔnba' demé nàsuma' la dúnya' kɔɔ.
3. Dén' ladamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàcɛ ni bàmuso' tá lè ye fɔlɔ.

Báabu 27 nan

1. A be bèn bæ ye i sèn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájekow ni jánagbew la, kà dàamu' sɔɔ sékow la, àni kà i nìyɔɔ' ke lɔnkow yíriwali' la, kà ù nàfa' sɔɔ.
2. Fɛn ó fɛn bɔra lɔnkow ni sékow ni másalaw kɔɔ, ní à béna ke báasi mɔɔw mà, à kera ù bólofen cenni ye wálà kùnmasúuli, bæ ká kán ni làtangali ye òlugu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigilikan' kɔɔ hákeyaw ni hɔɔnya' sàbatili' sìgida' la, jàmana' kɔɔ, àni dúnya' mùmɛ kɔɔ, bæ ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sìgida' ya hákè' ye mɔɔ kɛlen kɛlen bɛ kùnkò ye, k'à lá à kán ní sìgida' tɛ, i ya mɔɔya' te dáfa.
2. Dàn sí te mɔɔ' ya hákeyaw' ni à ya yɛɛmabíla' la, fò à dɔ bɛ kà i kɔɔsi à kana mɔɔ gbɛɛ tɔɔ, à ye i jànto mɔɔ gbɛɛ ya hákeyaw la, àni jógoɔnumanya' ni nàlì' ni jàma' làganfíya' kánma, bɛkanya' kɔɔ.
3. O hákeyaw ni n-tá-ye-n-yɛɛ-ye' te bɛn cógo sí la, ní ù be Dúnya' tɔnba' ya sàriyaw sɔɔ.

Báabu 30 nan

Yɔɔ sí te dàntigelikan' nìn kɔɔ, ní fànga, wálima jàmakúlu, wálima mɔ gbansan be sé kà míriya gbɛɛ bɔ ò kɔɔ kà nà ni ków ye wálima wáleyaw ye, minw bena ni dàntigelikan' nin hákew ni à hɔɔnya' bènni' ye.
